

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Kód materiálu:	VY_12_INOVACE_25_NA_ZAPADNI_FRONTI_KLID		
Název materiálu:	Na západní frontě klid		
Předmět:	Český jazyk	Ročník:	9.
Časová dotace:	45 min	Datum ověření:	14. 12. 2012
Jméno autora:	Mgr. Magdalena Obšivačová		
Klíčová slova:	1. světová válka, válečný a protiválečný román, militarismus a antimilitarismus		
Výchovné a vzdělávací cíle:	Žák rozvíjí své čtenářské dovednosti, dovednost reprodukce textu, sděluje ostatním své dojmy z četby. Také zaujímá díky obsahu textů jasný postoj k problematice válečných konfliktů.		
Rozvíjené klíčové kompetence:	Komunikační a sociálně personální		
Anotace, metodický list:	Žák se seznamuje s románem Na západní frontě klid prostřednictvím vybraných ukázek, jednu z nich sám čte, reprodukuje a prezentuje ve skupině a s dalšími ukázkami se seznamuje z prezentací spolužáků.		
Použité zdroje:	<p>http://uloz.to/xsW3fee/na-zapadni-fronte-klid-e-kniha-pdf</p> <p>E. M. Remarque Na západní frontě klid, Cesta zpátky Naše vojsko 1988 Praha vydání šesté 28-025-88</p> <p>S 28-30, 46 -47, 66-69, 80, 127-130</p> <p>POZN. K tisku byly použity texty z pdf formátu upravené za pomoci novějšího knižního vydání. Úpravy mají usnadnit porozumění textu – použito je modernějšího jazyka.</p>		

Popis hodiny

1. Úvodní informace o 1. světové válce – co ví žák.
2. Informace o knize E. M. Remarque – zobrazení války z pohledu Němců, mladíků, kteří byli odvedeni na frontu takřka ze školy. Ve válce chápou její nesmyslnost.
3. Rozdělení žáků do skupin po 5 žácích a přidělení každému členu skupiny jeden z 6 druhů textů (6. text je určen zdatným čtenářům pro svou délku). Žáci si přečtou text, připraví si krátké shrnutí obsahu a vyberou pro ostatní členy skupiny krátkou ukázkou, která je nejvíce oslovila. Výběr ukázky zdůvodní. Dělalí si poznámky do textu.
4. Ve skupinách připravit krátkou poznámku do sešitu. Záznam do sešitu.
5. Domácí úkol – půjčit si od spolužáka text, který mě zaujal, zpracovat jej obdobným způsobem.

*Tento výukový materiál byl vytvořen v rámci projektu EU peníze školám.
Základní škola a Mateřská škola Veřovice, příspěvková organizace*

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

TEXTY

1.

Dni mijejí a každá hodina je nepochopitelná a samozřejmá. Útoky se střídají s protiútoky, a na poli plném jam, mezi zákopy, se pomalu hromadí mrtví. Ranění, kteří neleží příliš daleko, můžeme ve většině případů odnést. Ale mnozí musí dlouho ležet a my je slyšíme umírat. Jednoho hledáme marně celé dva dny. Leží asi na břiše a nemůže se obrátit. Jinak si nelze vysvětlit, že ho nenalzáme; neboť jen když někdo křičí s ústy přitištěnými pevně k zemi, je tak těžko stanovit směr. Bude mít asi zlou ránu, jednu z těch ošklivých ran, které nejsou tak těžké, aby tělo rychle oslabily tak, že člověk poloohmámen usne, ani tak lehké, aby člověk mohl snášet bolesti s nadějí, že se zas uzdraví. Kat má za to, že má buď roztržitou pánev nebo ránu v páteři. Plíce nejsou poraněné, neboť by neměl sílu tak křičet. Při jiné ráně bychom ho taky viděli se pohybovat. Pomalu ochraptěl. Hlas zní tak nešťastně, že všady pronikne. V první noci byli naši lidé třikrát venku. Ale když už myslí, že mají správný směr, a lezou tam, je hlas, když jej příště poslouchají, zas někde zcela jinde. Hledáme marně až do svítání. Ve dne pátráme v terénu polními kukátkami; nemůžeme nic objevit. Druhého dne muž tichne; je zřejmo, že má vyschlé rty a ústa. Velitel naší roty slíbil tomu, kdo ho najde, přednostní právo na dovolenou a přídavek tří dnů. Je to mocné dráždidlo, ale dělali bychom i bez toho všechno možné; neboť to volání je příšerné. Kat a Kropp vylezou ještě jednou, dokonce odpoledne. Albertovi při tom ustřelí ušní lalůček. Je to marné, taky ho nepřinesli. Při tom je zřetelně rozumět, co volá. Nejdřív křičel stále jen o pomoc - druhou noc má asi horečku, mluví se svou ženou a se svými dětmi, zaslechнем často jméno Elisa. Dnes už jenom pláče. Večer hlas uhasíná v oddělených vzlycích. Sténá ale tiše ještě celou noc. Slyšíme to proto tak přesně, poněvadž vítr vane k našemu zákopu. Ráno, když jsme myslili, že má už dávno svůj klid, pronikne odtamtud ještě kloktavý chrapot. Dny jsou teplé a mrtví leží nepohřbeni. Nemůžeme všechny snést, nevíme kam s nimi. Jsou pochováni granáty. Mnohým se nadmou břicha jako balony. Syčí, krkají a hýbají se. To v nich kručí plyn. Obloha je modrá a bezoblačná. Večer je dusno a ze země stoupá žár. Když k nám zavane vítr, přináší s sebou těžce a odporně nasládlý pach krve, mrtvolné výpary jam, je to, jak se zdá, směs chloroformu a hniloby. Dělá se nám z toho špatně a zvracíme.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

2.

Sedím na Kemmerichově posteli. Ztrácí se víc a víc. Kolem nás je kravál. Přijel nemocniční vlak a hledají raněné, schopné transportu. Kolem Kemmerichovy postele jde lékař a ani se naň nepodívá.

„Příště, Frantíku," povídám.

Zdvihne se v poduškách na lokty. „Amputovali mi nohu."

Tak, to teď tedy taky ví. Kývám a odpovídám: „Buď rád, že se z toho takhle dostaneš."

Mlčí.

Mluví dál: „Mohly to být také obě nohy, Frantíku, Wegeler přišel o pravou ruku. To je horší. Ty teď půjdeš domů." Dívá se na mne. „Myslíš?"

„Ovšem." Opakuje: „Myslíš?"

„Jistě, Frantíku. Musíš teď se jen zotavit po té operaci."

Kyne mi, abych se přiklonil blíže. Skláním se nad ním a Kemmerich mi šeptá: „Já tomu nevěřím."

„Nemluv tak blbě, Frantíku, za pár dní to sám uvidíš. To je toho: uříznutá noha; tady dají dohromady docela jiné věci." Zdvihá ruku. „Podívej se na tyhle prsty."

„To je z operace. Jen se hodně krm, pak se sebereš. Máte tu pořádné jídlo?"

Ukazuje misku, která je ještě napolo plná. Rozčiluji se. „Frantíku, ty musíš jíst. Jídlo to je to hlavní. Vždyť je to tady docela dobré."

Odmítá. Po pauze řekne zvolna: „Chtěl jsem se stát nadlesním."

„To můžeš ještě pořádně," těším ho. „Teď existují báječné protézy, ani nevíš, že ti něco chybí. Připínají je na svaly. U ručních protéz můžeš pohybovat i prsty a pracovat, ba i psát. A mimo to vynalézají toho pořád víc."

Leží chvíli tiše, pak říká: „Můžeš vzít Müllerovi mé šněrovací boty."

Kývám a přemýšlím, co mu mohu ještě říci, aby ho to povzbudilo. Jeho rty jsou smazány, jeho ústa se zvětšila, zuby vyčnívají jako by byly z křídly. Maso taje, čelo se klene ostřeji, lícní kosti jsou vysunuty. Kostra se propracovává na povrch. Oči už zapadají. V několika hodinách bude po všem. Není první, kterého tak vidím; ale vyrůstali jsme spolu; a to je vždycky přece jen něco jiného.

Opisoval jsem od něho kompozice. Nosíval obvykle do školy hnědý oblek s pásem a ten oblek se na rukávech blýskal, jak byl odřený. Byl také jediný z nás, který uměl velet na hrazdě. Vlasy mu padaly do obličeje jako hedvábí, když jej dělal. Kantorek se jím proto chlubil. Ale cigarety nesnášel. Jeho kůže byla velmi bílá, bylo v něm něco dívčího. Dívám se na své boty. Jsou neforemné a ztvrdlé, kalhoty jsou do nich zastrčeny; když vstanu, vypadám v těch širokých rourách tlustě a mohutně. Ale když se jdeme koupat a svlékneme se, máme rázem opět štíhlé nohy a úzká ramena. Nejsme pak už vojáky, ale jsme skoro chlapci, že by člověk nevěřil, že uneseme plnou polní. Je na nás podivuhodný pohled, jsme-li nazí; pak jsme civilisty a cítíme skoro jako civilisté. Frantík Kemmerich vypadal při koupání malý a štíhlý jako dítě. Teď tu leží, proč pak jen?

Měli by vodit celý svět kolem této postele a říkat: To je Frantík Kemmerich, devatenáct a půl roku, nechce umřít. Nenechte ho umřít! Myšlenky se mi matou. Ten vzduch, plný kربولu a sněti, plný plíce hlenem, je jako hustá kaše, která dusí.

Tmí se. Kemmerichův obličej bledne, odráží se od podušek a je tak průsvitný, že se až třpytí. Ústa se tiše pohybují. Nakláním se k němu. Šeptá: „Když najdete mé hodinky, pošlete je domů." Neodporuju. Nemá to už smysl. Nepřesvědčím ho. Je mi bídně z mé bezmocnosti. To čelo s vpadlými spánky, ta ústa, z kterých zbývá už jen chrup, ten ostrý nos! A ta tlustá plačící žena tam doma, které musím psát. Kdybych jen už měl ten dopis za sebou.

Ošetřovatelé chodí kolem s lahvemi a džberý. Jeden z nich přistoupí, vrhne na Kemmericha pátravý pohled a zas odejde. Je vidět, že čeká, pravděpodobně potřebuje postel. Nakláním

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

se nad Frantíkem a říkám, jako by ho to mohlo zachránit: „Možná, že přijdeš, Frantíku, do ozdravovny na Klosterbergu, mezi vily. Budeš se moct koukat z okna přes pole až k těm dvěma stromům na obzoru. Teď je ta nejkrásnější doba, kdy zraje žito a pole na slunci vypadají jako perleť. A topolová alej u Klášterního potoka, kde jsme chytávali okouny! Můžeš si pak zase pořídit akvárium a chovat ryby, můžeš vycházet a nikoho se neptat, ba můžeš hrát i na klavír, když chceš.“

Nakláním se nad jeho obličej, který leží ve stínu. Dýchá ještě tiše. Jeho obličej je mokrý, pláče. To jsem vyvedl pěknou pitominku svými hloupými řečmi!

„Ale, Frantíku,“ objímám jeho ramena a kladu svůj obličej na jeho. „Nechceš teď spát?“

Neodpovídá. Slzy se mu kutálejí po tvářích. Chtěl bych je utřít, ale mám moc špinavýkapesník. Míjí hodina. Sedím napjatě a pozoruji každý záchvěv jeho svalů, nechce-li snad ještě něco říci. Kdyby chtěl alespoň otevřít hubu a řvát! Ale pláče jen s hlavou na stranu odvrácenou. Nemluví o své matce a sourozencích, neříká nic, je to asi všechno už za ním; je teď sám se svým malým devatenáctiletým životem a pláče, poněvadž ho ten život opouští.

To je nejnesmělejší a nejtěžší loučení, jaké jsem kdy viděl, ačkoli u Tiedjena to bylo taky ošklivé, když, chlap jako hora, řval po mamince a s široce rozevřenými očima vzdaloval doktora úzkostně bajonetem od své postele, dokud nesklapl. Najednou Kemmerich zasténá a začne chroptět. Vyskočím, klopýtám ze sálu a ptám se: „Kde je doktor? Kde je doktor?“ Když vidím bílý plášť, chytnu jej. „Pojďte honem, nebo František Kemmerich umře.“

Vyprostí se a ptá se přítomného ošetřovatele: „Co je?“

Ošetřovatel povídá: „Postel 26, amputace hořeniho stehna.“

Oboří se na mě: „Jak bych mohl o tom něco vědět, amputoval jsem dneska pět noh,“ odsune mě, řekne ošetřovateli: „Podívejte se na něho“ a běží do operačního sálu.

Třesu se vzteky, když jdu se sanitákem. Podívá se na mě a povídá: „Operace za operací, od pěti hodin ráno - to je rajt, panečku, jen dneska zas šestnáct pryč - ten tvůj je sedmnáctý. Dotáhnem to jistě na dvacet.“

Mně je špatně, najednou už nemohu dál. Nechce se mi už ani nadávat, nemá to smysl, chtěl bych padnout a už nevstat.

Jsme u Kemmerichovy postele. Je mrtev. Obličej je ještě mokrý od slz. Oči jsou polootevřeny a jsou žluté jako staré kostěné knoflíky.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

3.

Neslyšel jsem ještě nikdy koně křičet a nechci tomu věřit. To, co tu úpí, je bída světa, mučený tvor, divoká, hrůzyplná bolest. Zbledli jsme. Detering se vztyčí. „Rasi, rasi! Zastřelte je přec!“ Je to sedlák a cítí s koňmi. Koně - to je jeho věc. A jakoby naschvál, palba skoro mlčí. Tím zřetelnější je křik zvířat. Nevíme už ani, odkud to přichází z této, teď tak tiché, stříbrné, měsíčné krajiny, je to neviditelné, duchovité, všude, mezi nebem a zemí, bubří to do nedoměrna – Detering se rozzuří a řve: „Zastřelte je, zastřelte je přec, zatracená bando!“ „Musejí napřed odnést lidi,“ povídá Kat.

Vstaneme a hledáme, kde to je. Jestli ta zvířata uvidíme, snáz to sneseme. Meyer má u sebe polní kukátko. Vidíme temnou skupinu saniťáků s nosítky a černá větší klubka, která se pohybují. To jsou ranění koně. Ale ne všichni. Několik jich běží tryskem dál, skácí se a zase pádí. Jednomu koni to roztrhlo břicho, visí z něho dlouhé kusy střev. Zamotá se do nich a klesá, ale opět vstane. Detering strhne pušku a míří. Kat mu ji srazí. „Zbláznil ses?“ Detering se chvěje a hodí pušku na zem.

Posadíme se a zacpáváme si uši. Ale ten strašlivý nářek a sténání a bědování všecho proniká, všudy proniká. My, jak tu jsme, už něco sneseme. Ale tady z toho nám vyráží pot. Chce se nám vstát a utéci, zcela lhostejno kam, jen abychom už neslyšeli ten křik. A při tom to nejsou lidé, ale jenom koně.

Z tmavého klubka se odlučují opět nosítka. Pak zarachotí jednotlivé rány. Klubka sebou škubají a lehají. Konečně! Ale ještě není konec. Ti lidé se nemohou dostat k poraněným zvířatům, která úzkostně pobíhají, nesouce všecku bolest v široce rozevřených tlamách. Jedna z postav kleká, rána - kůň klesá, - ještě jeden. Poslední se vzepře na přední nohy a točí se do kolečka jako kolotoč, točí se vsedě na vzepřených předních nohách do kola, má patrně roztráštěný hřbet. Voják běží k němu a zastřelí ho. Pomalu, pokorně sesouvá se kůň na zem.

Dáme ruce od uší. Křik oněměl. Jen ve vzduchu visí ještě táhlý, umíravý vzdech. Pak jsou tu zase jen rakety, zpívající granáty a hvězdy - a je to skoro podivuhodné.

Detering jde a nadává: „Rád bych věděl, čím ti jsou vinni!“ Ještě jednou se k tomu vrátí. Jeho hlas je rozrušen, zní téměř slavnostně, když prohlašuje:

„Řeknu vám, největší sprostárna je to, že posílají do války zvířata.“

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

4.

Musíme si dávat pozor na chleba. V poslední době, co už nejsou zákopy v takovém pořádku, silně se rozmnožily krysy. Detering tvrdí, že je to nejbezpečnější znamení, že se něco semele. Krysy jsou tu zvlášť odporné, poněvadž jsou tak velké. Je to druh, kterému říkají krysy mrtvolné. Mají šeredné, zlé, holé tlamy a zvedne se ti žaludek, když vidíš jejich dlouhé, holé ocasy. Zdá se, že jsou tuze hladové. Skoro každému nakously chléb. Kropp jej zabalil pevně do celty a dal si jej pod hlavu, ale nemůže spát, poněvadž mu běhají po obličejí, aby se k němu dostaly. Detering myslil, že na ně vyzraje; upevnil na stropě tenký drát a pověsil na něj svůj uzlíček s chlebem.

Když v noci zmáčkne elektrickou lampičku, vidí, že se drát kývá sem a tam. Na chlebě sedí jako na koni tučná krysa. Konečně tomu uděláme konec. Kousky chleba, které zvířata ohlodala, pečlivě odkrojíme; chléb nemůžeme za žádnou cenu vyhodit, poněvadž bychom zítra neměli nic k jídlu.

Odříznuté kousky položíme na zem mezi sebe. Každý vytáhne lopatku a připraví se k ráně. Detering, Kropp a Kat drží své kapesní lampičky. Po několika minutách slyšíme první šelest a hrabání. Zesiluje se, teď je to mnoho malých noh. Tu blýsknou lampičky, a všichni bijí do černého houfu, který se syčením se rozprchává. Výsledek je skvělý. Vyhodíme kousky krys lopatkami za stěnu zákopu a leheme si zase do zálohy. Ještě několikrát se nám ten kousek povedl. Pak ale zvířata něco pozorovala nebo větrila krev. Už nepřicházejí. Ale přes to si do příštího dne odnesla zbytky chleba.

V sousedním úseku přepadla, ukousala a nahlodala dvě velké kočky a jednoho psa. Příštího dne fasujeme eidamský sýr. Každý dostane téměř čtvrtku. To je dílem hezké, neboť eidamský sýr je dobrý, - dílem nehezké, neboť doposud vždycky znamenaly tyto tlusté, červené koule, že přijdeme do nějaké sakramentské kaše. Naše předtucha jen roste, když se rozděluje ještě taky kořalka.

Prozatím ji vypijeme, ale není nám při tom docela dobře.

Ve dne střílíme o závod na krysy a flákáme se jen tak. Zásoby patron a ručních granátů jsou rozmnožovány. Bajonety revidujeme sami. Některé jsou totiž na tupé straně zařízeny jako pilka. Když tamti někoho s nimi dopadnou, tak ho nemilosrdně oddělají. V sousedním úseku našli opětovně lidi, kterým byly pilkovitým bajonetem odřezány nosy a vypíchnány oči. Pak jim naplnili ústa a nos pilinami a tak je udusili.

Některí rekruti mají ještě bajonety toho druhu; vezmeme jim je a obstaráme jim jiné.

Význam bajonetu ovšem klesl. Je namnoze módou útočit jen s ručními granáty a lopatkami. Naostřená lopatka je lehčí a všestrannější zbraní, člověk ji může nejenom vrazit pod bradu, ale může jí především bít, a to je pádnější; zvláště když člověk trefí šikmo mezi rameno a krk, prosekne tělo snadno až k prsům. Bajonet zůstane při píchnutí často vězet v hrudníku, musíš, abys jej uvolnil, tomu druhému šlápnout nejdříve silně na břicho, a mezitím můžeš lehce sám něco slíznout. A ke všemu se při tom mnohdy i zláme.

V noci je vyfukován plyn. Čekáme útok a ležíme s připravenými maskami, hotovi je strhnout, jakmile se vynoří první stín. Ráno šedne a nic nepřichází. Jen to stálé hrčení nám trhá nervy, vlaky, vlaky, nákladní vozy, nákladní vozy, co se to tam jen soustřeďuje? Naše artilerie tam neustále řeže, ale nepřestává to, nepřestává to.

Máme unavené obličejí a nedíváme se na sebe.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

5.

V pravidelných vzdálenostech vrážíme do země železné kůly. Dva a dva drží vždy kotouč ostnatého drátu, druzí odvinují drát. Je to ošklivá práce s těmi hustými, dlouhými ostny. Nejsem zvyklý odvinovat a roztrhnu si ruku. Po několika hodinách jsme hotovi. Ale máme ještě kdy, než přijdou nákladní vozy. Většina z nás si lehne a spí. Pokouším se o to také. Ale

je příliš chladno. Je vidět, že jsme blízko moře, chlad nás neustále probouzí. Najednou tvrdě usnu. Když náhle jedním skokem vyletím, nevím, kde jsem. Vidím hvězdy, vidím rakety a mám na okamžik dojem, že jsem usnul na nějaké zahradní slavnosti. Nevím, je-li ráno či večer, ležím v bledé kolébce svítání a čekám na měkká slova, která musí přijít, měkká a skrytá, - pláču? Sahám si na oči, je to tak podivné, což jsem dítě? Hebká kůže; - trvá to jen vteřinu, pak poznávám siluetu Katczinského. Sedí klidně jako stará vojna a kouří fajfku, fajfku s víčkem přirozeně. Když zpozoruje, že jsem vzhůru, říká: „Tos vylít! Byl to jenom zapalovač, zašustl tamhle do křoví.“ Posadím se; cítím se podivně osamocen. Je dobře, že je tu Kat. Dívá se zamyšleně směrem k frontě a říká: „Docela pěkný ohňostroj, jen kdyby to nebylo tak nebezpečné.“

Za námi to práskne. Pár rekrutů polekaně vyskočí. Za pár minut to sem zas uhodí, blíže než prve. Kat si vyklepává fajfku. „Je v ní troud.“

Už je to tady. Plazíme se pryč, jak to jen ve spěchu jde. Příští rána dopadá mezi nás.

Několik mužů křičí. Na obzoru stoupají zelené rakety. Bláto vyletuje do vzduchu, střepiny bzučí. Slyšíš je ještě pleskat, když už hluk exploze dávno oněměl.

Vedle mne leží nějaký poděšený rekrut, bělohlávek. Vmáčkli obličej mezi ruce. Přílba se mu odkutálela. Najdu ji a chci mu ji narazit na hlavu. Vyhlédne, srazí přilbu a vleze si jako dítě hlavou pod mou paži, těsně na má prsa. Úzká ramena sebou šubají. Ramena jako měl Kemmerich. Nebráním mu. Ale aby mu přilba byla aspoň k něčemu, nasadím mu ji na zadek, ne z blbosti, ale z dobrého uvážení, neboť to je jeho nejvýše položená součást. I když je tam hodný kus masa, rány tam jsou zatraceně bolestivé, kromě toho musí člověk celé měsíce ležet v lazaretu na břiše a potom velmi pravděpodobně kulhat.

Někam to silně uhodilo. Mezi dopady je slyšet křik. Konečně nastane klid. Oheň se přes nás přehnal a leží nyní na posledních liniích rezerv. Odvážíme se vzhlednout. Rudé rakety kmitají vzduchem. Pravděpodobně přijde útok.

U nás je stále klid. Posadím se a trhnu rekrutem za rameno. „Už je po všem, chlapče! Tentokrát to dobře dopadlo.“

Rozhlíží se vyjeveně. Domlouvám mu: „Na to si zvykneš.“ Zahlédne svou přilbu a nasadí si ji. Najednou se začervená jako rak a zarazí se. Pozorně sáhne rukou dozadu a dívá se utrápeně na mě. Chápu rázem: horečka z kanonády. Proto vlastně jsem mu tu přilbu tam zrovna nedal, - ale těším ho: „To není žádná hanba; to měli už jiní lidé než ty po svém křtu ohněm plné kalhoty. Jdi tamhle za křoví, zahod' podvlékačky a je to.“

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

6.

Vyjasnilo se ještě trochu víc. Kolem mne pospíchají kroky. První. Minou. Zase jiné. Štěkot kulometů tvoří jediný nepřetržitý řetěz. Právě se chci obrátit, to tu zarachotí a ke mně do jámy těžce s plesknutím padne nějaké tělo, sklouzne, leží na mně. Nemyslím na nic, nerozhoduju se k ničemu, bodám šíleně a cítím jen, jak tělo sebou škube a potom změkne a zhroutí se. Když se vzpamatuju, je má ruka lepkavá a mokrá.

Ten druhý chroptí. Zdá se mi, že řve, každé vydechnutí je jako výkřik, zahřmění, ale to tak buší v mých žilách. Chtěl bych mu zavřít hubu, nacpat tam hlínu, ještě jednou bodnout, aby byl zticha a neprozradil mě; ale vzpamatoval jsem se už natolik a tak zeslábl, že už nemohu proti němu zdvihnout ruku.

Tak se plazím do nejbližšího koutku a zůstávám tam s očima strnule na něho vykulenýma, s dýkou v pěstí, připraven, pohne-li se jen, zase na něho skočit. Ale on už nic neudělá, to slyším podle jeho chroptění.

Mohu ho nezřetelně vidět. Mám jenom jedno přání, dostat se odtud. Nebude-li to brzy, bude příliš jasno; je to už teďka těžké. Ale když se pokouším zdvihnout hlavu, vidím naprostou nemožnost. Oheň kulometů kryje terén tak, že mne proděraví při prvním skoku. Zkousím to ještě jednou, se svou přílbou, kterou vystrkuji a zdvímám, abych vyzkoušel, výšku střel. Za okamžik mně ji kulka vyrazí z ruky. Palba je rozestřena docela nízko nad terénem. Nejsem tak příliš vzdálen od nepřátelského zákopu, abych nebyl okamžitě od jejich střelců zasažen, kdybych se pokusil vyrazit.

Světla přibývá, čekám žádostivě na náš útok. Ruce na kotnících mám bílé, jak je svírám, jak úpím, aby střelba ustala a moji kamarádi mohli přijít.

Minuta za minutou kape do věčnosti. Neopovažuju se už podívat směrem k temné postavě v jámě. Dívám se usilovně vedle něho a čekám, čekám.: Střely syčí", tvoří ocelovou síť, nepřestává to, nepřestává.

Tu spatřím svou krvavou ruku a zmocní se mne náhlá nevolnost. Vezmu hlínu a třeji ji o kůži, teď je ruka aspoň špinavá a krev není už vidět.

Palba ustává. Je teď z obou stran stejně silná. Naši mne pravděpodobně už dávno pokládají za ztraceného. Je jasné, šedivé ráno. Chroptění neustává. Zacpávám si uši, ale hned zas vyndám prsty, poněvadž bych jinak nemohl slyšet ani to ostatní.

Postava naproti se hýbá. Polekám se a mimovolně se tam podívám. Tu mi ztrnou oči jako přimražené. Leží tu muž s malým knírkem, s hlavou na stranu skloněnou, s poloohnutou paží, na kterou tlačí bezmocně hlava. Druhá ruka leží na prsou, je zakrvácená. Je mrtev, říkám si, musí být mrtev, necítí nic; co tu chroptí, je jenom tělo. Ale hlava se pokouší nadzvednout, sténání sílí, pak čelo klesne zase zpět na paži. Muž není mrtev, umírá, ale není mrtev. Sunu se k němu, zarazím se, podpírám se o ruce, zase trochu popolezu, čekám - dál, hroznou cestou tří metrů, dlouhou, děsnou cestou. Konečně jsem u něho.

Tu otevře oči. Slyšel mě ještě asi a dívá se na mne s výrazem strašlivého vyděšení. Tělo leží tiše, ale v očích je taková nesmírná vůle utéci, že na okamžik si myslím, že budou mít sílu strhnout tělo s sebou. Jediným trhnutím o sta kilometrů. Tělo je tiché, docela klidné, nyní bez jediného zvuku, chroptění zmlklo, ale oči křičí, řvou, je v nich soustředěn život k nesmírnému vypětí, k útěku, k strašlivé hrůze před smrtí, přede mnou. Prolomím se v kolenou a padnu na lokty. „Ne, ne," šeptám.

Oči mě sledují. Nejsem schopen jediného pohybu, pokud jsou zde. Tu jeho ruka padá pomalu z prsou, jenom kousek, klesá o pár centimetrů, ale tento pohyb ruší moc jeho oči. Skláním se nad ním, vrtím hlavou a šeptám: „Ne, ne, ne," zdvímám ruku, musím mu ukázat, že mu chci pomoci a hladím mu čelo.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Oči uškubnou, když se ruka přiblíží, teď ztrácejí svou strnulost, řasy klesají, napětí povoluje. Rozepnu mu límec a narovnámu pohodlněji hlavu. Ústa jsou napolo otevřena, namáhá se vytvořit slova. Rty jsou suché. Má polní láhev tu není, nevzal jsem ji s sebou. Ale dole v trychtýři, v bahně je voda. Lezu dolů, vytáhnu kapesník, roztáhnu jej, stlačím do vody a čerpám hrstí žlutou vodu, která prosakuje.

Polyká ji. Přinesu novou. Pak mu rozepnu blůzu, abych ho obvázal, pokud to půjde. Musím to rozhodně udělat, aby ti tam viděli, kdybych byl zajat, že jsem mu chtěl pomoci a nezastřelili mě. Chce se bránit, ale ruka je příliš mdlá. Košile je slepená a nelze ji odsunout, má knoflíky vzadu. Tak nezbyvá než ji rozříznout.

Hledám nůž a nacházím jej. Ale když začínám rozřezávat košili, otevrou se oči ještě jednou a zase je v nich křik a šílený výraz, že je musím přikrýt, přitlačit a šeptat: „Já ti chci přeci pomoci, kamaráde, camarade, camarade,“ to jediné slovo, aby mi rozuměl.

Jsou to tři bodné rány. Má obinadla je přikryjí, krev pod nimi ubíhá, přitlačím je pevněji, tu zasténá. To je vše, co mohu dělat. Teď musíme čekat, čekat. Ty hodiny! Chroptění se zase začíná, jak pomalu takový člověk umírá! Neboť to vím: zachránit ho nelze. Pokusil jsem se sice vymluvit si to, ale v poledne se výmluva před jeho sténáním rozplynula, rozpadla.

Kdybych jen nebyl při plazení ztratil revolver, zastřelil bych ho. Zabodnout ho nemohu.

V poledne jsem na samé hranici možnosti myslet. Hlad mě rozrývá, plakal bych, jak se mi chce jíst, a nemohu proti tomu bojovat. Několikrát přinesu umírajícímu vodu a piju taky sám. Je to první člověk, kterého jsem usmrtil svými rukama, kterého mohu jasně vidět, jehož umírání je mou prací. Kat a Kropp a Müller taky už viděli, když někoho zasáhli, stává se to mnohým, ba v boji muže proti muži často. Ale každý výdech obnažuje mé srdce. Tento umírající má hodiny pro sebe, má neviditelný nůž, kterým mne bodá: čas a mé myšlenky. Co bych za to dal, aby zůstal na živu. Je to těžké musít tady ležet a vidět ho a slyšet ho.

Odpoledne ve tři je mrtev.

Oddechnu si. Ale jenom na krátko. Snášet to mlčení se mi zdá brzy těžším než stenání.

Chtěl bych, aby tu zase bylo ono chroptění, chraptivé, trhané, hned písklavě tiché a pak zase chraptivé a hlasité.

Nemá smyslu, co dělám. Ale musím mít nějaké zaměstnání. Tak uložím mrtvého ještě jednou, aby ležel pohodlněji, ač už nic necítí. Zatlačím mu oči. Jsou hnědé, vlasy jsou černé, na spáncích trochu zkadeřeně. Ústa pod knírkem jsou plná a měkká; nos je trochu ohnut, kůže nahnědlá, ne už tak bledá jako před tím, když ještě žil. Chvíli se dokonce zdá, že obličej je skoro zdráv; pak se rychle propadne a změní v jeden z těch cizích mrtvých obličejů, které jsem tak často vídal a které jsou všechny stejné. Jeho žena teď jistě na něho myslí neví, co se stalo; bude taky od něho dostávat ještě poštu - zejtra, týden, snad ještě za měsíc nějaké zbloudilé psaní. Bude je číst a on v něm bude k ní mluvit.

Můj stav se stále zhoršuje, nemohu už udržet své myšlenky. Jak vypadá asi ta paní?

Mlčení se táhne do nekonečna. Mluví a musím mluvit. Tak mluvím na něho a říkám mu to: „Kamaráde, já tě nechtěl zabít. Kdybys sem skočil ještě jednou, neudělal bych to, kdybys i ty byl rozumný. Teď teprve vidím, že jsi člověk jako já. Myslel jsem na tvé ruční granáty, na tvůj bajonet a na tvé zbraně; teď vidím tvou ženu a tvůj obličej a

to, co máme společného. Odpusť mi, kamaráde! Vidíme to vždycky příliš pozdě. Proč se nám stále znova neříká, že jste právě takoví ubozí chlapíci jako jsme my, že vaše matky se o vás strachují právě tak jako naše a že máme stejný strach před smrtí a stejné umírání a stejnou bolest. Odpusť mi, kamaráde, jak jsi mohl být mým nepřítelem! Kdybychom odhodili tyto zbraně a tuto uniformu, mohl bys být právě tak mým bratrem. Vem si mých dvacet let, kamaráde, a vstaň, vem si jich víc, neboť já nevím, co s nimi.“

Je ticho, fronta je klidná až na praskot pušek. Kule lítají hustě, nestíhají se bez plánu, ale na všech stranách se ostře míří. Nemohu ven.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

„Budu psát tvé ženě,“ povídám mrtvému spěšně, „budu jí psát, aby se to ode mne dověděla, řeknu jí všechno, co říkám tobě, aby netrpěla, budu jí pomáhat a tvým rodičům taky a tvému dítěti.“

Jeho uniforma je ještě napolo rozepatá. Tobolku s papíry lze lehce najít. Ale zdráhám se ji otevřít. Je v ní legitimace s jeho jménem. Pokud neznám jeho jména, mohu ho snad ještě zapomenout, čas jej vymaže, tento obraz. Jeho jméno je hřebík, který se do mne zarazí a který nebude nikdy možno vytrhnout. Je v něm síla, která bude umět všechno zase vyvolat, bude se to vracet zas a zas a vstávat přede mnou.

Držím nerozhodně tobolku v ruce. Vypadne mi a otevře se. Vylétne několik fotek a dopisů. Seberu je a chci je zase uložit, ale tlak, který mne svírá, celá nejistota situace, hlad, nebezpečí, tyto hodiny s mrtvým mě přivedly do zoufalství, chci urychlit rozřešení a zesílit a ukončit svá muka, jako tluče člověk nesnesitelně bolavou rukou o strom, bez ohledu na to, jak to dopadne.

Jsou to fotografie ženy a malého děvčátka, uzounké amatérské fotografie před zdí s břečťanem. Vedle jsou dopisy. Vyndám je a pokouším se je číst. Většinou nerozumím, lze to těžko rozluštit a znám jen málo francouzsky. Ale každé slovo, které přeložím, proniká mi do prsou jako výstřel, jako bodná rána. Hlava mě bolí předrážděním. Pak otevřu knížku a čtu pomalu: Gérard Duval, typograf.

Napíšu si tužkou mrtvého adresu na obálku dopisu a strčím zas všechno rychle do blůzy. Zabil jsem typografa Gérarda Duvala. Musím se stát typografem, myslím si zmateně, stát se typografem, typografem!